

---

**DEVELOPMENT OF BANK ASSURANCE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA**

---

**Nikola Dacev**International Balkan University, Skopje, Republic of Macedonia, [dacevn@yahoo.com](mailto:dacevn@yahoo.com)

**Abstract:** Banking has gained a new dimension throughout the world in the last few decades due to the integration of global financial markets, the development of new technologies, the universalization of banking operations and diversification into non-banking activities. The merging of various financial services has provided synergies in the banks' operations and development of new concepts. One of these concepts is bank insurance (or banc assurance). Banc assurance, as an emerging distribution channel of insurance, essentially is defined as mediation of banks in the sale of insurance policies issued by insurance companies that are most often used as additional collateral for banks when giving loans to their clients, while the clients with the purchase of credit insurance through banks are secure in case of inability to pay off the loan due to occurrence of the insured risk, whereby the insurer covers the remaining debt of the client towards the bank. Banc assurance is much more developed in Western European countries, but in recent years this type of insurance has noted a trend of growth in the less developed countries also. Banks in the Republic of Macedonia, as well as banks in other countries in the region, try to encourage the development of banc assurance, but it still has a low level of growth in comparison with the European Union member states. This paper presents the level of development of banc assurance as well as its share in the insurance market in the Republic of Macedonia by analyzing the annual reports of the Insurance Supervision Agency of the Republic of Macedonia for the past few years. Consequently, an appropriate comparison was made between the realized values of the gross written premium of the banks as intermediaries in insurance with the realized values of the gross written premium of the other insurance intermediaries (insurance brokerage companies and insurance agencies); and a brief comparison was made with the share of banc assurance in the insurance markets in several countries in the region. The purpose of the paper is to determine the reasons for the situation in which the banc assurance in the Republic of Macedonia is, to analyze the need and the possibility for its development, as well as to determine the manners for banc assurance to reach the level of development in the member states of the European Union as soon as possible. For this purpose, an adequate analysis of the level of implementation of the European Directives for banc assurance (such as the Directive on Insurance Mediation and the Directive on Insurance Distribution) in the legal framework of the Republic of Macedonia has been carried out, as well as analysis of the national legislation regulating banc assurance in the Republic of Macedonia, covered in couple of provisions in the Law on Banks and the Law on Insurance Supervision.

**Keywords:** Banks, laws, loans, directives, insurance.

**РАЗВИЕНОСТ НА БАНКАРСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА  
МАКЕДОНИЈА****Никола Дацев**Меѓународен балкански универзитет, Скопје, Македонија, [dacevn@yahoo.com](mailto:dacevn@yahoo.com)

**Резиме:** Банкарското работење во последните неколку децении добива нова димензија низ целиот свет поради интеграцијата на глобалните финансиски пазари, развојот на нови технологии, универзализација на банкарското работење и диверзификација во небанкарски активности. Спојувањето на различни финансиски услуги овозможи синергија во работењето на банките и развој на нови концепти. Еден од тие концепти е токму банкарското осигурување (или банкоосигурување). Банкарското осигурување како дистрибутивен канал на осигурување кој е во подем, во основа претставува посредување на банките во продажбата на осигурителни полиси издадени од осигурителните друштва кои најчесто се користат како дополнително обезбедување за банките при давањето на кредити на своите клиенти, додека пак клиентите со купувањето на кредитното осигурување преку банките се обезбедуваат во случај на неможност за исплаќање на кредитот поради настанување на осигурениот ризик, при што осигурителот го покрива преостанатиот долг на клиентот спрема банката. Банкарското осигурување е многу поразвиено во западните европски земји, но во изминатите години и во помалку развиените земји овој вид на осигурување бележи тренд на раст. Банките во Република Македонија како и банките во останатите земји од регионот прават обиди за поттикнување на развојот на банкарското осигурување но тоа сеуште има ниско ниво на раст во споредба со државите членки на Европската Унија. Во овој труд е прикажан степенот на развиеност на банкарско осигурување, како и неговиот удел на пазарот на осигурување во Република Македонија преку анализа на годишните извештаи на Агенцијата за

супервизија на осигурување на Република Македонија за изминатите неколку години. Следствено на тоа, направена е соодветна компарација помеѓу остварените вредности на бруто полисирана премија од банките како посредници во осигурувањето и остварените вредности на бруто полисирана премија на останатите субјекти на посредување во осигурувањето (осигурително-брокерски друштва и друштва за застапување); и е направена и куса компарација со уделот на банкарското осигурување на пазарите на осигурување во неколку земји од регионот. Целта на трудот е да се утврдат причините за состојбата во која се наоѓа банкарското осигурување во Република Македонија, да се анализира потребата и можноста за негов развој, но и да се утврдат начините за банкарското осигурување што побрзо да го достигне нивото на развој во државите членки на Европската Унија. За таа цел, извршена е соодветна анализа на степенот на имплементација на европските директиви за банкарско осигурување (како на пример Директивата за посредување во осигурувањето и Директивата за дистрибуција на осигурувањето) во правната регулатива на Република Македонија, како и анализа на националната легислатива со која се уредува банкарското осигурување во Република Македонија, опфатена во неколку одредби во Законот за банките и Законот за супервизија на осигурувањето.

**Клучни зборови:** Банки, закони, заеми, директиви, осигурување.

## 1. ВОВЕД

Банкарското осигурување кое во основа претставува продажба на полиси за осигурување преку банките им овозможува на банките и осигурителните друштва да соработуваат со цел да обезбедат осигурување на пазарот преку дистрибутивните мрежи на банките. Поради зголемување на конкуренцијата по либерализацијата, финансиската индустрија ја искористи стратегијата за раст со цел најдобро да ги искористи своите канали за продажба на повеќе финансиски производи. Банкарското осигурување стана значајно во целиот свет, посебно во европските земји. (Leepsa and Singh, 2017) Банкарското осигурување претставува совршена алатка за побрзо и посеопфатно позиционирање на пазарот на осигурување на банките. Различните форми на банкарско осигурување генерално го покриваат ризикот од неисполнување на обврските (задоцнето плаќање) поради несолвентност или други околности.

Изминатите години граѓаните се повеќе се запознаваат со придобивките од осигурувањето на живот, имајќи предвид дека постои штедна компонента и инвестициска вредност која е препознаена од страна на банките во поглед на долгорочното кредитирање. Така, сите потрошувачки кредити со рок подолг од две години се покриени (обезбедени) со полиса на осигурување која го опфаќа ризикот од смрт на апликантот за кредит.

Интеграцијата на осигурителни производи во банкарски производи во форма на банкарско осигурување може да се направи на различни начини во зависност од потребите на клиентите. На пример, осигурувањето на живот може да се понуди како индивидуално осигурување на живот кога се врзува за долгорочни хипотекарни заеми (кога постои колатерал), или кога се врзува за инвестициски фондови, депозити, благајнички записи (во форма на заштеди) или како колективно осигурување на живот кога се врзува за тековни трошоци на клиентите преку нивните тековни сметки или потрошувачки кредити, краткорочни кредити (кога нема колатерал), така што банката има право да бара исплата на осигурениот износ од друштвото за осигурување во кое клиентот инвестира средства во форма на премии за осигурување на живот преку банката како посредник и на тој начин го покрива заемот во случај на неможност на клиентот за плаќање. (полиса за осигурување назначена во корист на банката) Осигурителните друштва заедно со банките овозможуваат дополнителни придобивки за корисниците на производот покриен со потрошувачкото кредитно осигурување за живот во рамки на полисата за осигурување на живот, така што да може да биде атрактивна за потрошувачите, бидејќи не нуди намалување на каматните стапки, како што е случајот со купување на осигурување на живот при аплицирање за хипотекарен заем и станбен кредит.

Индивидуалното осигурување на живот се однесува на физички лица, а колективното осигурување на живот на правни лица. Што се однесува до неживотното осигурување, може да се понуди во повеќе варијанти. На пример, при земање на заем за купување стан или куќа, осигурувањето на имот е задолжително (примарно осигурување на имот).

Придобивки од банкарското осигурување имаат сите учесници на пазарот: банки, осигурителни друштва и клиенти.

Придобивки за банките се: проширување на осигурителното портфолио со осигурителни производи и воведување на ново портфолио за осигурување, диверзификација на ризикот, дополнителни извори на приходи, зајакнување на мониторингот на клиентите, обврска за следење на статусот на клиентот (обновување на договорот, настанати ризици, раскинување на договорот) во координација со осигурителното друштво, намалување на кредитните ризици на банките (тие се заштитени од можни неплаќања или неможност на клиентите да ги исплатат заемите) итн.

Придобивки за друштвата на осигурување се: овозможен пристап до клиенти на банката (како нова целна група), подобар увид во финансискиот статус на осигурениците, дополнителен прилив на средства, можност за склучување на договори за партнерство (различни видови на соработка во зависност од потребите на банките и осигурителните друштва), од кои двете страни можат да имаат корист, рекламирање на своите производи преку банкарската дистрибутивна мрежа на филијали и агенти.

Придобивки за клиентите се: обезбедување на можност кога ќе го склучат договорот за заем да склучат договор за осигурување без да бидат насочени кон осигурителот, заштеда на пари и заштеда на време.

## **2. КОМПАРАЦИЈА НА РАЗВИЕНОСТА НА БАНКАРСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА СО ДРУГИ ЗЕМЈИ ОД РЕГИОНОТ**

Во Република Македонија медијацијата во продажбата на полиси за осигурување има сè поважна улога. Во изминативе неколку години над 50% од вкупниот износ на бруто полисирана премија се оствари преку дистрибутивните канали на осигурување (осигурителни брокерски друштва, агенти за осигурување, агенции за осигурување, други дистрибутивни канали, банки, туристички агенции, продавачи на автомобили). Исто така, се зголемува и бројот на банки кои се лиценцираат како посредници во осигурувањето, па така во моментот постојат 5 банки кои имаат склучено договори со осигурителни друштва за посредување во различни класи на осигурување. Најчесто банките ја опфаќаат класата на осигурување на живот поради придобивките кои ги имаат изразени во поголеми износи на провизии и посеопфатно обезбедување при склучувањето на договори за издавање на кредити на клиентите, а клиентите пак добиваат поголема заштита во случај да не се во можност да ги исплаќаат кредитите. Но, банките посредуваат и во продажбата на други видови на осигурување, како на пример, осигурување од последици на несреќен случај – незгода, осигурувањето на моторни возила, здравствено осигурување и др. Во поголем процент банките посредуваат во продажбата на осигурителни полиси врзани со банкарски производи, пред сè кредити, но посредуваат и во продажбата на осигурување кое не е врзано за банкарски производи. При настанување на ризикот кај интегрираниот банкарски производ со одреден вид на осигурување, штетата, односно долгот на клиентот го покрива осигурителното друштво. Банките посредуваат и во продажбата на т.н. кредитно осигурување кое овозможува финансиска сигурност, односно заштита на капиталот од последица на несреќен случај, тешки заболувања и смрт, како еден вид на хибриден осигурително банкарски производ, во кој се инкорпорирани повеќе ризици од повеќе класи на осигурување. Од податоците од Агенцијата за супервизија на осигурувањето очигледен е растот во придонесот на банките во продажбата на полиси за осигурување.

При компаративната анализа како индикатор е земена во предвид остварената бруто полисирана премија (БПП во натамошниот дел од текстот) на банките за последните неколку години за кои има ажурирани податоци. За 2016 година, банките во Македонија остварија 1.9 милиони евра БПП од вкупно 15.5 милиони евра остварена БПП на друштвата за застапување, односно удел од 12.7% во вкупниот износ на остварена БПП од друштвата за застапување во осигурувањето. За 2017 година банките остварија 3 милиони евра БПП од вкупно 16 милиони евра БПП на друштвата за застапување, односно 19.3% удел, додека во 2018 година, кога уште една банка се лиценцираше за посредување во осигурувањето, банките за првите 3 квартали од годината остварија 3.3 милиони евра од вкупно 14.2 милиони евра остварена БПП на друштвата за застапување, односно 23.2% удел во БПП на друштвата за застапување. (годишни извештаи на Агенцијата за супервизија на осигурувањето на РМ) Иако сеуште е низок износот на остварена БПП од банките во споредба со другите друштва застапување, таа бележи континуиран раст. Осигурително брокерски друштва во просек бележат два и пол пати повисок износ на БПП од друштвата за застапување за изминатите години во Македонија.

Сепак, за да се добие поцелосна слика за развиеноста на банкарското осигурување во Македонија, неопходно е тоа да се компарира со неколку земји од регионот. Така на пример, во Хрватска за 2014 година, банките остварија 17.5 милиони евра БПП или 32.9% учество во структурата на вкупните приходи на посредниците во осигурувањето за таа година. Во 2015 година, банките во Хрватска остварија 20.4 милиони евра БПП или 35.6% учество во структурата на вкупните приходи на посредниците во осигурувањето, а во 2016 година остварија 25.7 милиони евра БПП или 34.8% учество во структурата на вкупните приходи на посредниците во осигурувањето. (годишни извештаи на Агенцијата за надзор над финансиски услуги на Хрватска)

Во Србија за 2015 година, банките остварија 32 милиони евра БПП, односно удел од 13.8% на посредниците во осигурување, за 2016 година остварија вкупно 58.9 милиони евра БПП, односно удел од 20% од БПП остварена од посредниците на пазарот на осигурување, додека во 2017 година банките остварија 55.603 милиони евра БПП, што претставува 18.3% од вкупната БПП остварена од друштвата за застапување. (податоци за работењето на друштвата за осигурување во Србија, Народна банка на Србија)

За 2015 година износот на БПП во Црна гора на банките изнесуваше 694 илијади евра што претставува 3.8 % удел, што и не е така мал износ ако се земе предвид фактот што во Црна Гора банките како застапници се воведоа во 2014 година. За 2016 година банките остварија 1.6 милиони евра и 12.5% удел во структурата на приходи на посредниците во осигурувањето, додека во 2017 година 1.8 милиони евра остварена БПП, што претставува удел од 8.8%. (извештаи за пазарите на осигурување на Црна Гора за 2015, 2016 и 2017 година, Агенција за супервизија на осигурување на Црна Гора)

Значајно е да се напомене дека класата на осигурување на живот во споредба со класите на осигурување на неживот опфаќа многу поголем износ на остварена БПП кај банките генерално за годините кои се предмет на компарација поради поголемата потреба од осигурување на животот на клиентите кои преземаат кредитни ризици.

Од прикажаните податоци воочлива е разликата помеѓу развиеноста на пазарот на банкарско осигурување помеѓу Македонија од една страна и Хрватска и Србија од друга страна каде што се поголеми износите на БПП од банкарско осигурување, но сепак во споредба со Црна Гора пазарот на банкарското осигурување во Македонија бележи повисоки резултати. Тоа што е заедничко за сите пазари предмет на компарација е што сите бележат континуиран раст во остварената БПП, но и во уделот на банкарското осигурување во структурата на приходи на посредниците во осигурувањето.

### **3. ДИРЕКТИВИ НА ЕУ СО КОИ СЕ РЕГУЛИРА БАНКАРСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ**

Директивата за посредување во осигурувањето (2002/92/ЕС) претставува најзначајна директива од регулаторната рамка на ЕУ со која се уредува банкарското осигурување. Според директивата за посредување во осигурувањето, институциите кои се занимаваат со банкарско осигурување имаат право на пристап до посредништво во осигурувањето преку стекнување статус на посредници за осигурување, како што се другите посредници со полно работно време (осигурителни агенти и осигурителни брокери). Освен тоа, Директивата за посредување во осигурувањето им овозможува на банките да добијат „двојно својство“, бидејќи на своите типични активности (на пример, банкарство, инвестициски услуги) тие додаваат и дополнителна активност - посредување во осигурувањето. Следствено, тие банки би можеле да се занимаваат со посредување во осигурувањето во странство преку воспоставување или обезбедување на услуги, без спроведување на нивните типични активности во својата земјата. Член 12 од Директивата за посредување во осигурувањето утврдува листа на информации кои се потребни за дали посредникот за осигурување има директен или индиректен удел, кој претставува повеќе од 10% од правата на глас или од капиталот во друштвото за осигурување или обратно.

Банките кои посредуваат во осигурувањето исто така се предмет на Директивата за пазарите на финансиски инструменти (Директива 2004/39/ЕС), која дозволува надворешно ангажирање и бара да не се користи аутсорсинг за важни оперативни функции на таков начин што материјално ќе го нарушат квалитетот на внатрешна контрола и способноста на супервизорот да ја следи усогласеноста на институцијата со сите прописи.

Банките, иако претставуваат еден вид дистрибутивен канал за осигурителни производи, не стануваат посредници, туку корисници на осигурителната полиса, кои им овозможуваат на осигурениците (обично своите клиенти) да добијат осигурително покритие од осигурителот. Иако преамбулата од Директивата за посредување во осигурувањето укажува дека различни лица или институции, вклучувајќи ги и банките можат да ги дистрибуираат осигурителните производи, активностите што ги вршат банките се всушност активности на осигурениците, а не на посредниците. Како резултат на тоа, банките не треба да се квалификуваат како посредници во осигурувањето. (Tarasiuk-Flodrowska, 2011) Сето ова може да ги стави агентите за осигурување и осигурителните брокери во неповолна положба во однос на банките како посредници и дури може да создаде нелојална конкуренција.

Од тие причини, Директивата за посредување во осигурувањето (2002/92/ЕС) се надополни и зајакна со Директивата за дистрибуција на осигурувањето (2016/97/EU), во насока на што поголема заштита на потрошувачите преку проширување на опсегот на регулација на сите продавачи на осигурителни производи, построги правила за конфликтот на интереси и давањето информации за износот на провизии, исполнување на посебни критериуми за врзаните производи и давањето на информации за нив, професионални обуки, построги санкции при прекршување на правилата и сл.

### **4. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА СО КОЈА СЕ УРЕДУВА БАНКАРСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И КУСА КОМПАРАЦИЈА СО НЕКОЛКУ ЗЕМЈИ ОД РЕГИОНОТ**

Законската рамка со која се уредува банкарското осигурување во Република Македонија се состои од само неколку одредби во Законот за супервизија на осигурување и Законот за банките. Според Законот за супервизија на осигурување, застапникот за осигурување може да врши активности за застапување во осигурување само врз основа на договор за работа или друг правен однос (договор за застапување) со

друштвото за застапување во осигурувањето, односно друг правен однос (договор за застапување) со друштвото за осигурување. (Член 134, став 2 од Законот за супервизија на осигурување Сл. Весник на РМ бр. 27/2002) Оваа одредба се однесува на сите учесници на пазарот за застапување во осигурувањето, вклучувајќи ги и банките, додека пак во Хрватска на пример, постои слична одредба која се однесува конкретно на агенти за застапување на банките и предвидува дека агентот за осигурување мора да врши работи на застапување во осигурувањето врз основа на договор за вработување или писмен договор во кредитна институција (банка). (член 400, став 3 од Законот за осигурување на Хрватска, NN 30/15) За останатите аспекти кои се однесуваат на застапувањето во осигурување и се идентично уредени за сите субјекти, во хрватскиот Закон за осигурување, постои одредба во која се наведува дека одредбите од законот кои се однесуваат на агенциите за осигурување исто така важат и за кредитните институции, со исклучок на неколку одредби, (член 418, став 6 од Законот за осигурување на Хрватска, NN 30/15) со што јасно се утврдува позицијата на банките на пазарот на застапување во осигурувањето. Во Законот за супервизија на осигурување на Република Македонија поради непостоењето на ваква одредба може одредени субјекти да ги доведе во конфузија при имплементирањето на Законот.

Банките во Република Македонија се категоризираат како друштва за застапување во осигурувањето бидејќи можат да посредуваат во продажбата на осигурување само од едно осигурително друштво за производи кои не се конкурираат, исто како и останатите друштва за застапување. Сепак, според Законот за супервизија на осигурувањето постапката за добивање на дозвола за застапување во осигурувањето е различна за банките.<sup>130</sup> Со посебни правилници е уреден начинот на издавање на согласност за посредување на банките во осигурување од страна на Агенцијата за супервизија на осигурување.

Во Законот за супервизија на осигурување на Македонија не е јасно кој може да врши посреднички активности во осигурувањето во име на банката, вработените во банката кои го положили испитот за осигурителни агенти и се лиценцирани од Агенцијата за супервизија за осигурување или посреднички активности може да се вршат и со аутсорсинг (агенти за осигурување кои имаат склучено договори со банката за посредување). Во Црна Гора, активностите за посредничко осигурување се вршат врз основа на договор за работа склучен помеѓу банката и друштвото за осигурување, одделно од други банкарски активности и може да ги вршат само лицата вработени во банката со овластување на регулаторното тело за вршење работи на застапување во осигурувањето. (член 65, став 4 од Законот за осигурување, Сл. весник на Црна Гора бр.53/09), додека пак во Хрватска Законот за осигурување им овозможува аутсорсинг на банките при посредувањето во продажба на осигурување согласно Директивата на ЕУ 2004/39/ЕС (Хрватска е членка на ЕУ). Во Република Македонија не постои јасна одредба која го регулира ова прашање.

Постои потенцијална опасност од нелојална конкуренција или нарушување на конкуренцијата доколку е дозволен аутсорсинг, бидејќи банките ќе имаат поповолна позиција на пазарот за посредување во осигурување првенствено наспрема агенциите за застапување во осигурувањето доколку ова поле не е регулирано како што треба. Првенствено на агенциите за застапување во осигурувањето може да им се намали уделот на пазарот на осигурување а со тоа и заработувачката бидејќи банката би имала повеќе овластувања од нив. Иако осигурителните брокерски друштва се разликуваат од банките во однос на тоа што можат да ги претставуваат сите друштва за осигурување и да посредуваат во менаџирањето со направените штети, тие исто така може да имаат намалување на бројот на осигуреници (клиенти).

Во Македонија и Србија, Народната банка ги пропишува условите за вршење на застапување во осигурувањето од страна на банките и начинот на доделување, одземање и престанок на согласноста со донесување на одлука, додека во Хрватска ова прашање е регулирано во самиот Закон.

Ако се компарира законската регулатива за осигурување на Македонија и Хрватска, може да се истакне дека Законот за осигурување на Хрватска кој стапи на сила во 2016 година е поексплицитен и посеопфатен и дава поголема слобода на банките во посредувањето во осигурувањето па така дозволува на една банка да може да претставува неколку осигурителни друштва за осигурителни производи кои се меѓусебно конкурентни, врз основа на писмена согласност од друштвото за осигурување кое е застапувано. (член 399, став 2 од Законот за осигурување на Хрватска, NN 30/15)

## ЗАКЛУЧОК

Нивото на развој на пазарите за осигурување варира од една до друга земја, а тоа пред се зависи од финансискиот стандард на граѓаните, културата и традицијата на осигурување, довербата во субјектите кои оперираат на пазарот на осигурување, но зависи и од законската рамка со која се регулира

<sup>130</sup> Види член 134-ж, став 3, 4 и 5 од Законот за супервизија на осигурување, Сл. Весник на РМ бр. 27/2002.

осигурувањето. Токму затоа и перспективите за раст се различни од една до друга земја. Истото важи и за банкарското осигурување како канал за дистрибуција на осигурувањето. Од прикажаните резултати во овој труд може да се констатира дека банкарското осигурување не е доволно развиено во Република Македонија. Меѓутоа, проактивниот пристап на банките кон концептот на банкарско осигурување, поголемата свесност на граѓаните и потребата од добивање на целосен опсег на финансиски услуги на едно место ќе придонесат за развој на банкарското осигурување во Република Македонија. Затоа е неопходно да се подобри регулативата со која се уредува банкарското осигурување во согласност со развојот на банкарското осигурување и, исто така, да се имплементира законска регулатива за банкарското осигурување која ќе го забрза неговиот раст, но и осигурувањето воопшто. Постојат некои општи прашања кои неопходно е да се регулираат, како на пример, јасно дефинирање на улогата на банката и чии интереси треба да ги претставува, целосни информации за клиентите за банко-осигурителните производи, јасни правила за пресметување на провизиите што осигурителните друштва ги исплаќаат на банките итн.

Сепак, законските норми со кои се уредува банкарското осигурување не треба да бидат премногу строги и ригидни, но флексибилни и рационални, со цел секој учесник на осигурителниот пазар да може да ги заштити и оствари своите интереси.

#### ЛИТЕРАТУРА

- [1] A. Tarasiuk-Flodrowska, (2011), Bancassurance on the EU Market – Specificities of the Polish Law.
- [2] Agencija za nadzor osiguranja - Crna Gora.
- [3] Агенција за супервизија на осигурувањето на Република Македонија.
- [4] Directive 2002/92/EC of the European Parliament and of the Council on insurance mediation.
- [5] Directive 2004/39/EC of the European Parliament and of the Council on markets in financial instruments.
- [6] Directive (EU) 2016/97 of the European Parliament and of the Council on insurance distribution (recast).
- [7] Закон за супервизија на осигурување Сл. Весник на Република Македонија бр. 27/2002, 84/2002, 98/2002, 33/2004, 79/2007, 8/2008, 88/2008, 56/2009, 67/2010, 44/2011, 112/2011, 7/2012, 45/2012, 60/2012, 64/2012, 23/2013, 188/2013, 30/2014, 43/2014, 112/2014, 153/2015, 192/2015 and 23/2016).
- [8] Народна банка Србије.
- [9] NM. Leepsa, R. Singh, (2017), Contribution of Bancassurance on the Performance of Bank: A Case Study of Acquisition of Shares in Max New York Life Insurance, Axis Bank. J Bus Fin Aff 6: 283. doi: 10.4172/2167-0234.1000283.
- [10] Hrvatska Agencija za nadzor financiskij usluga.
- [11] Zakon o osiguranju, NN 30/15, 112/18.
- [12] Zakon o osiguranju, Sl. List. Republike Crne Gore br. 78/06 19/07, Sl. List. Crne Gore br. 53/09, 73/10, 40/11, 45/12, 06/13.